

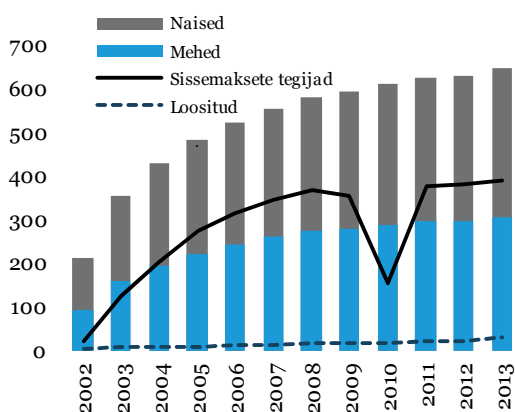

Kohustusliku kogumispensioni statistika

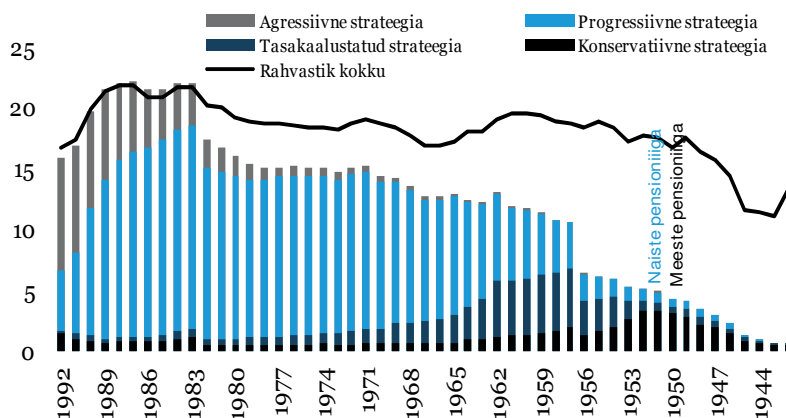
Oktoober, 2013

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad

Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi

• 2013. aasta septembri lõpus oli 647 000 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.

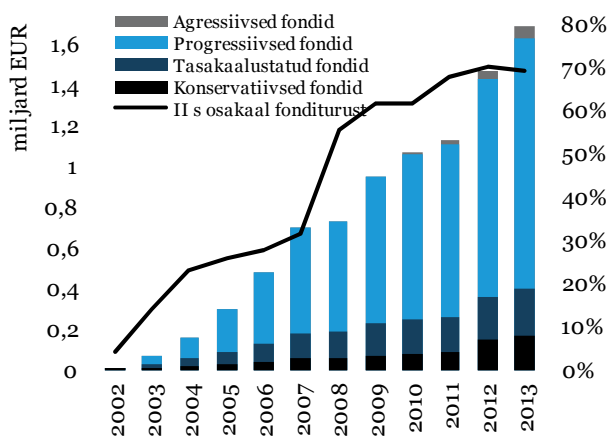
• 64,5% liitujatest on progressiivsetes fondides, 11,2% on tasakaalustatud fondides, 9,7% on konservatiivsetes fondides ja 14,5% on valinud 75% aktsiate osakaaluga fondi.

• Liitujate osakaal, kes teevad sissemaksed, oli III kvartali lõpus 60%, mis on võrdne ajaloolise keskmisega (va 2009. aasta teine poolaasta, mil maksed olid külmutatud ja 2010. aasta, mil maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest).

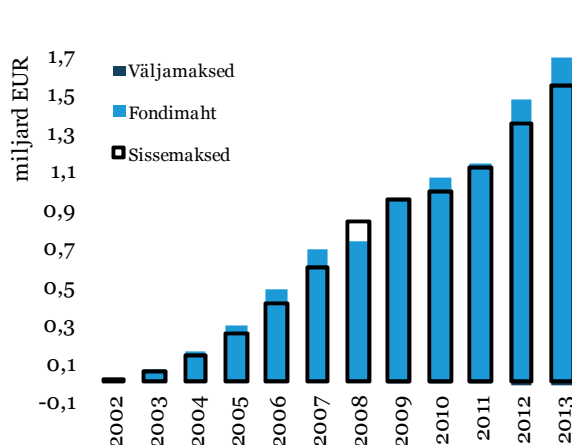
• Loositud liitujaid oli septembri lõpuks kokku 27 330 (4,2% kõikidest liitujatest), nendest enamus on esitanud hiljem pensionifondi vahetamiseavalduse ning peamiselt on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

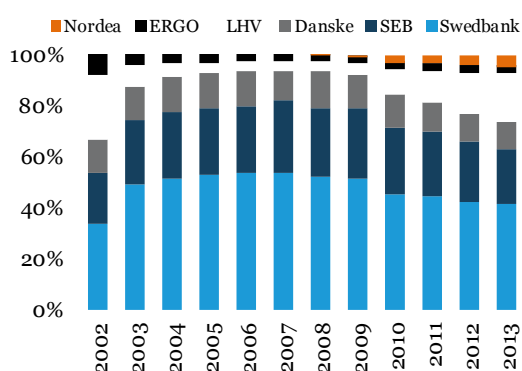
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi

Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad

Joonis 5. Mahud fondivalitsete järgi

• II samba fondide maht oli septembri lõpu seisuga 1,69 miljardit EUR-i.

• Progressiivsete fondide osakaal oli 72,4%. 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal aeglaselt kasvab (3,9%). Erinevalt varasemast langustendentsilt, on konservatiivsete fondide turuosa stabiliseerunud 10%-i juures.

• II samba osakaal investimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal, kuid alates 2011. aastast on püsinud 70% juures. Peamine põhjus osakaalu suurenemisele oli tavaliste aktsiafondide mahtude langus.

• 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemaksed. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tipp hetkel ca 200 miljonit EUR-i. 2013. aastaseptembri lõpus ületas varade maht sissemaksed ca 150 miljoni EUR-iga.

• Pensionifondide vahetamise tulemusena on oma turuosa jätkuvalt kasvatanud LHV(19,3%), kes on möödunud Danskest (10,1%). SEB ja Swedbanki turuosad on langenud ning on madalaimal tasemel alates 2003. aastast – kokku 62,6%. Võrdluseks 2007. aastal oli see üle 81%-i.

3. Tootlus

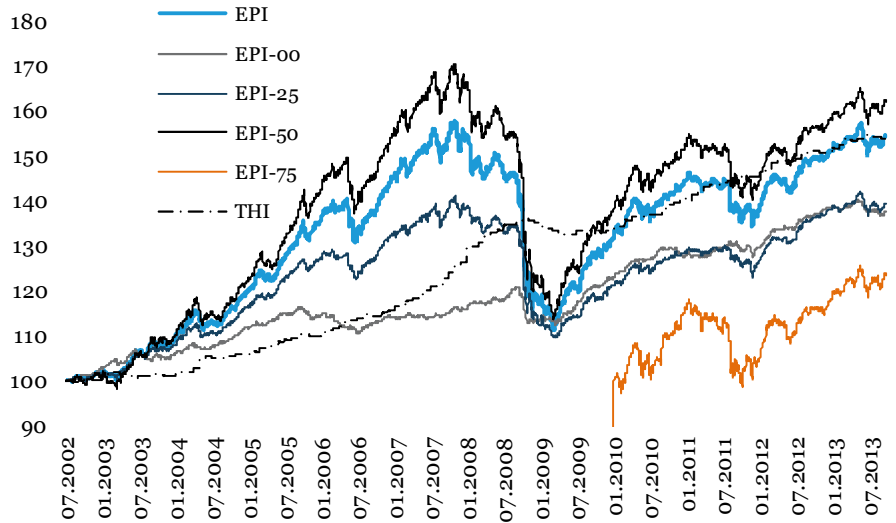
- Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni.

- 2013. aasta septembri lõpus on EPI, EPI-25 ja EPI-50 enam vähem samal tasemel kui finantskriisi eelsel ajal. Konservatiivsete fondide indeks EPI-00 ainsana ületab kriisi eelset taset (17 punkti võrra).

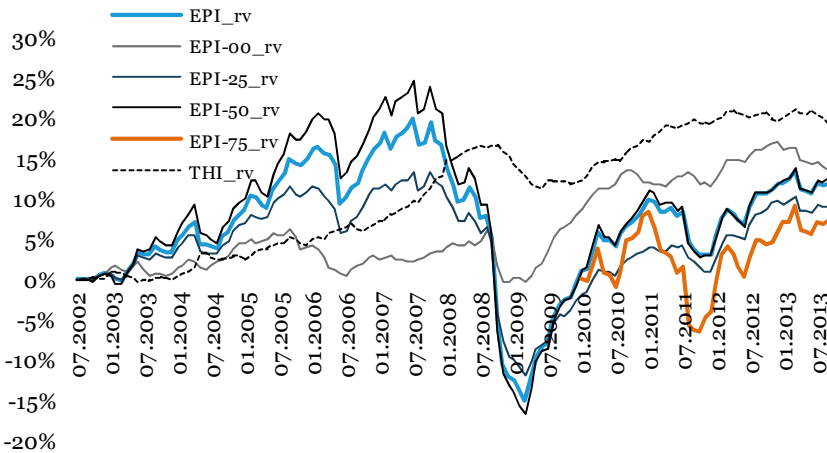
- Vaadates fonde eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

- 2008. aasta oktoobris langes EPI indeks allapoole tarbijahinnaindeksit (THI), olles varasemalt selle kasvu ületanud mitmekordselt. Alates 2010. aastast on EPI ja ka selle alamindeksite kasvutempod olnud sama kiired. 2013. aasta septembri lõpus on EPI ja THI indekse väärtused sisuliselt võrdsed.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon

Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon

- Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitunud oma sissemakstud rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2013. septembri lõpus oli kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne - 12% (progressiivsetel fondidel 12%, konservatiivsetel fondidel 14% ja agressiivsetel fondidel 7%).

- Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlusi THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d.

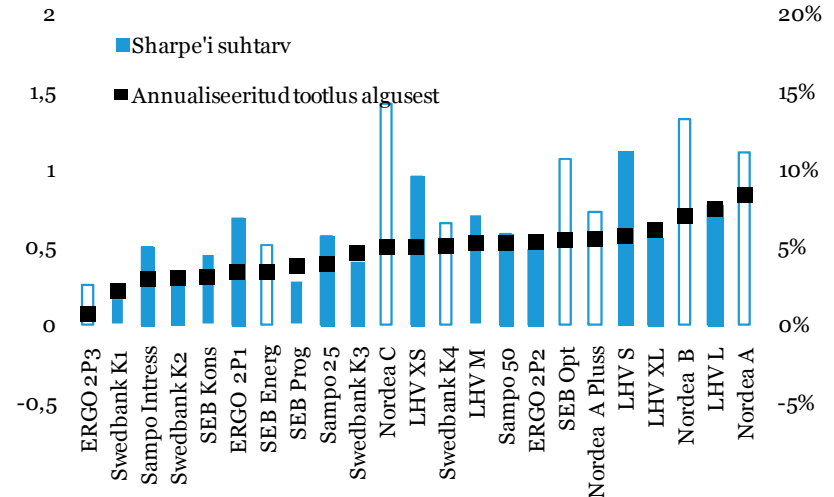
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

- Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

- Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapaberi kuupäevani.

- Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid (eriti Nordea C), kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

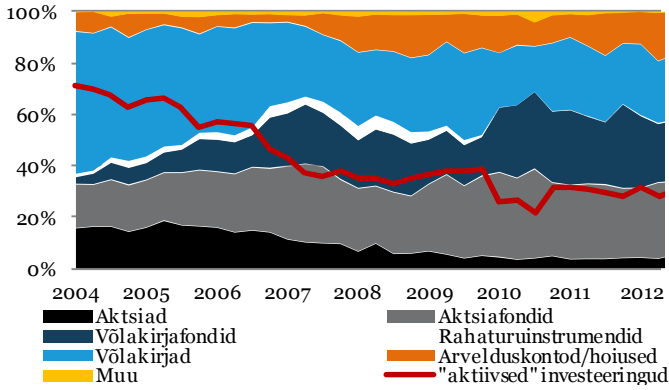

* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgelt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** **Vastutamatusesäte:** Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondijuhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi

- 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu.

- Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhul kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

- 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Septembri lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i viis pensionifondi.

- Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, järgneval kahel aastal toimus osadel fondidel valitsemistasud alanesid, kuid peale seda on jäänud muutumatuks.

- Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

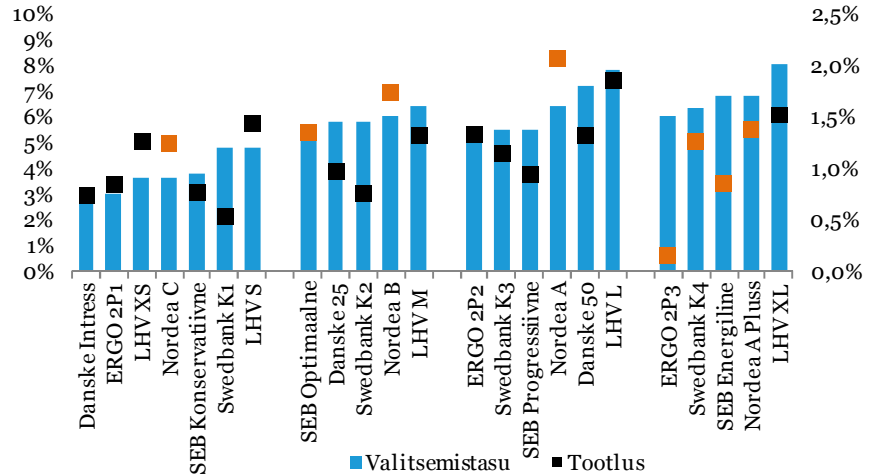
- Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

- Aktsiariski omavad instrumentid moodustasid 2013. aasta II kvartali lõpus ca 31% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ligi 40%. Otseinvesteeringud aktsiasse pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.
- Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on püsinud 2008-2012 aastatel stabiilselt 15% lähedal, kuid enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i. 2013. aasta juuni lõpus oli see üks ajaloo kõrgemaid – 17,5%.
- Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse (27%), järgnevad Luksemburg (20%) ja Iirimaa (16%).
- 2012. aasta lõpus moodustasid 68% Eesti investeeringutest tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode mahu muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiasse ja võlakirjadesse investeeriti 5,2% II samba varadest (21% Eesti investeeringutest). Ülejäänud 11% Eesti investeeringutest moodustasid erinevad Eestis registreeritud fondid.

- Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Uutest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja B pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad“ LHV pensionifondid.

- Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest

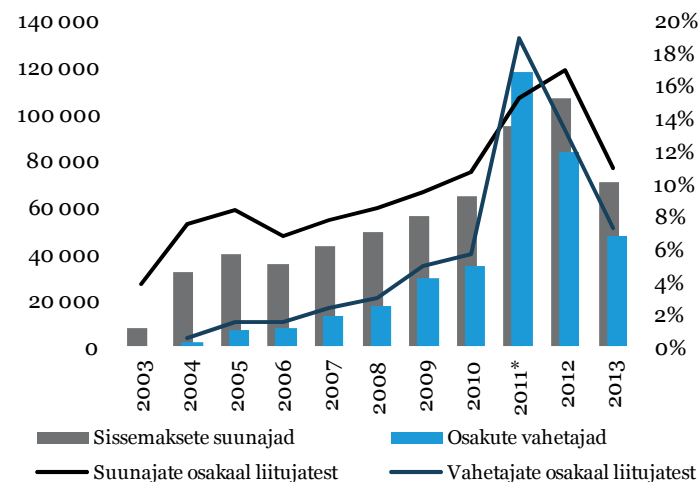

* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud hallid, progressiivsed mustad ja energilised sinised.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

5. Vahetamine

Joonis 13. Pensionifondide vahetajate ja suunajate arv

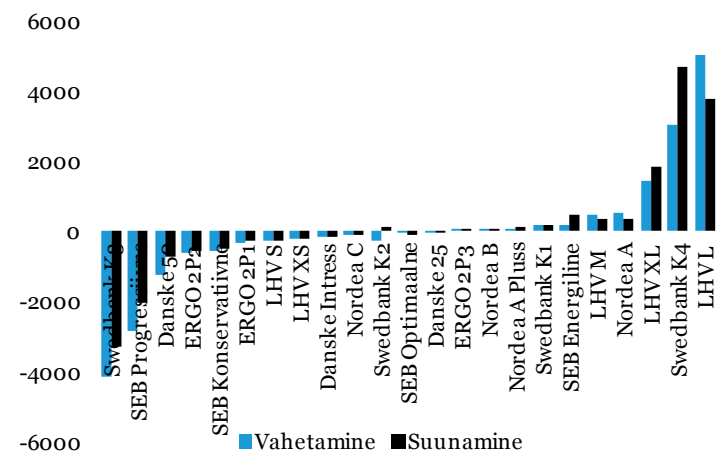
* 2011. aasta andmed on ligikaudsed.

- 2013. aastal septembri lõpu seisuga oli pensionifondi osakuid vahetanud 47 000 inimest ning sissemakseid suunas 70 000 inimest. Esimese kaheksa kuu tulemuste põhjal võib ennustada mõnevõrra väiksemat vahetamiste aktiivsust 2013. aastal.
- Vahetatud osakute väärtus oli 2013. aastal teises voorus 42,1 miljonit EUR-i (I voorus oli 35,9 miljonit EUR-i).
- Teises vahetamise voorus said enim uusi kliente vahetamiste ja suunamiste teel LHV L ja Swedbank K4 pensionifondid. Enim kliente kaotas Swedbank K3 pensionifond.

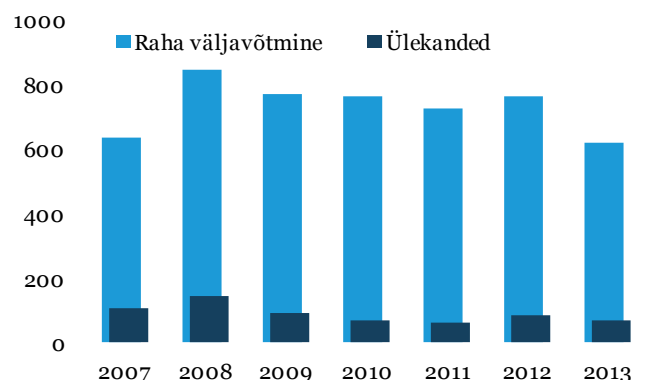
• Alates 2011. aasta augustist saab pensionifondi vahetada kolm korda aastas ning sissemakseid ümbersuunata teise pensionifondi ilma ajalise piiranguta.

• Sissemaksete ümbersuunamiste arv ja osakute vahetamiste arv on aasta aastalt kasvanud. 2011. aastal toimus mõlema osas märkimisväärne hüpe, kus osakute vahetajate arv kasvas enam kui kaks korda (78 312 inimest). Kasv tuli eelkõige tehingutest, kus vahetati vähem kui 500 osakut (mis varem ei olnud võimalik), kuna need moodustasid kõigest vahetamistest 55%. Ilma nendeta oleks vahetamiste tase jäänud 2010. aasta tasemele. 2011. aastal võib isikute arv olla mõnevõrra väiksem kui on toodud joonisel 13, kuivõrd registrist on aasta keskel toimunud vahetuse sageduse muutumise tõttu keeruline täpseid andmeid välja võtta.

Joonis 14. Suunamistega ja vahetamistega kliente võitnud ja kaotanud pensionifondid

Joonis 15. Pärimisavaldused

6. Pärimine

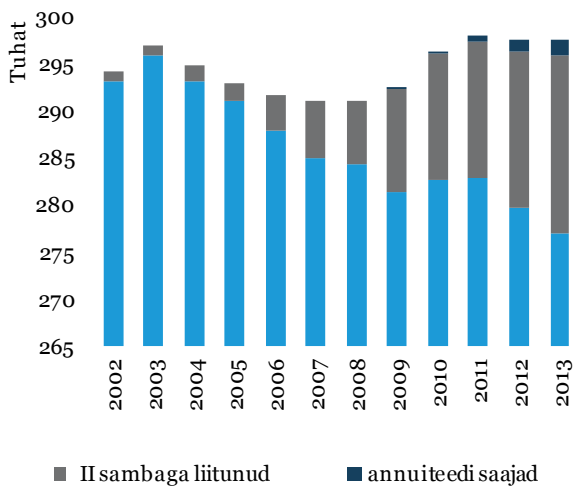
• II samba pärimised algasid 2007. aastal. 2013. aasta septembri lõpu seisuga on esitatud 5720 pärimisavaldust.

• 88% pärimisavaldustest on esitatud raha pensionifondist väljavõtmiseks. See osakaal alguses kasvas, kuid hiljem on jäänud stabiilseks (2007-2008 oli 86%, ja 2011-2013 90%).

• Pärimise teel on pensionifondidest raha välja võetud kokku 6,2 miljonit EUR-i.

7. Väljamaksed

Joonis 16. II sambaga liitunud I samba pensionäride arv

• Keskmise I ja II samba vanaduspension oli 2013. aasta septembri lõpus umbes 335 eurot. Pensioniindeks oli 2013. aastal 1,05, mis tähendas aprillis umbes 16 eurost pensionitõusu. II samba mõju keskmisele vanaduspensionile oli marginaalne (ca 20 senti), kuna pensionilepingud moodustavad vaid 0,4%-l vanaduspensionäridest.

• I samba vanaduspensionäridel, kes ei ole liitunud II sambaga oli keskmine pension alla 335 euro, samas kui II sambaga liitunutel oli see üle 347 euro. II sambast pensionilepingu väljamakseid saajate keskmine pension koos I samba pensioniga oli üle 390 euro.

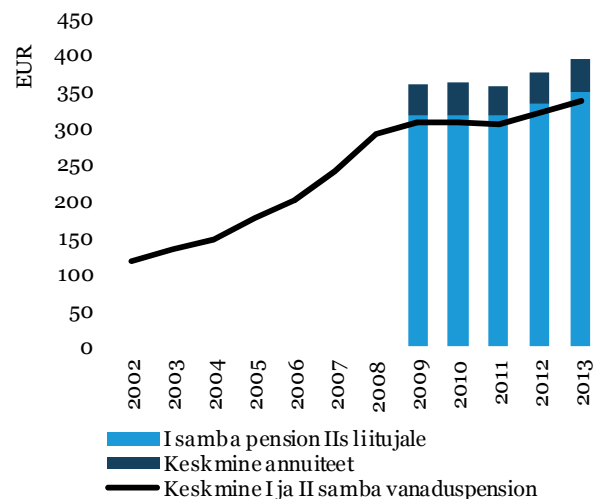
• Keskmise II samba pensionilepingu suurus oli 2013. aasta septembri lõpu seisuga 46,7 eurot kuus, keskmine fondipension 41 eurot kuus ja keskmine ühekordne väljamakse 876 eurot.

• 2012. aasta lõpus oli 297 413 vanaduspensionäri, kellest ennetähtaegselt pensionile läinuid oli 21 685. Pensionäride arv kasvas aasta jooksul 1 770 inimese võrra ehk 0,6%.

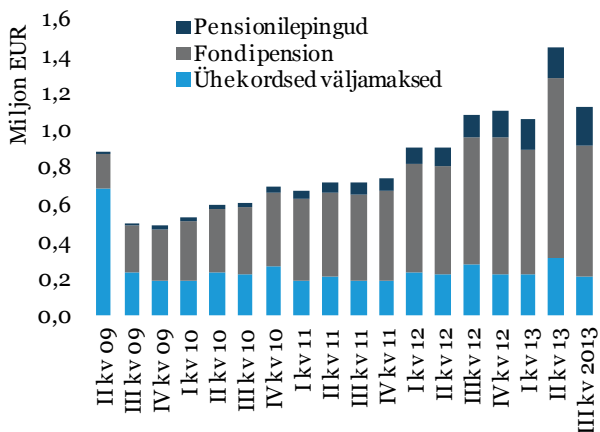
• Õigus II samba pensionile oli 2013. aasta septembri lõpus 20 511 inimesel, kellest väljamaksete avalduse oli esitanud 15 091 inimest. Väljamakseid saavate isikute arv suhtena väljamaksetele õigust omavatesse isikutesse on kasvanud 74%-ni. Samas 3,5%-l (711 inimest) pensionieas olevatest II sambaga liitunutest ei olnud pensioniikka jõudes fondidesse midagi kogutud (kontojääk 0).

• II sambast väljamakseid saavatest isikutest 51% (7 736 inimest) on saanud fondipensioni makseid, 38% (5 670 inimest) on saanud ühekordse väljamakse pensionifondist ja 11% (1 685 inimest) kindlustusseltsidest pensionilepingute makseid. 65% pensionilepingule õigust omavatest isikutest on teinud ka vastava avalduse, ühekordsetel väljamaksetel on see suhe 86% ja fondipensionil 73%.

Joonis 17. I samba vanaduspension ja II samba annuited

Joonis 18. II samba väljamaksete mahud liikide järgi

• 2013. aasta septembri lõpuks on kokku fondidest välja makstud 30,7 miljonit EUR-i.

• 17% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 54%.

• Enamus sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 14,5 aastat.

• Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (21% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (22%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (57%). Sealjuures Compensa turu osa pidevalt suurenenud.

• Kindlustusmaksete järgi on suurim turuosa samuti Compensal 57%, järgneb ERGO 20%-ga ja SEB turuosa on 23%.

Vaata lisaks: www.pensionikeskus.ee ja www.minuraha.ee